

YARATILIŞIMIZIN GAYESİ*

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn...

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Bizi yaratan, büyüten, yaşatan, sayılamayacak kadar çok ve çeşitli nimetlerine şükrederek, mazhar eyleyen Rabbimiz Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne sonsuz hamd ü senâlar olsun... El-hamdü lillâh sağız, selâmetteyiz, hak din üzereyiz, sıhhat ve afiyetteyiz, bir kardeşler grubu arasındayız... Dışarda güzel bir güneş var, çayırlar var, manzara güzel... Nice nimetler... Şükredenlerin nimetleri artar. Allah, nimetin kadrini bilen ecrini, sevabını, nimetini çoğaltır. Biz de sahip olduğumuz, nâil olduğumuz nimetleri fark etmeliyiz, idrak etmeliyiz.

Bir şey geliyor ama, nereden geliyor? Bir şey oluyor ama, nereden oluyor? Bir şeylere kavuşuyorum amma, nasıl kavuşuyorum? Birtakım çok güzel şeyler, para vermeden, masraf etmeden elime geçiyor amma, kim gönderiyor? Bunları düşünmesi gerekiyor insanın...

a. Dünya Hayatı Geçici

Dünya hayatı, yaşadığımız hayat; gözümüzü açtığımız zaman, etrafa baktığımız zaman

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

gördüğümüz şeylerin çoğu güzel... Güzellik de herkes için değil... Sonra, güzellik devamlı da değil... Yâni, şu sırada güzel de, biz şurada iyiyiz de, hamdolsun ama; şiddetli bir ağrımız olsa, dünya başımıza dar gelir. Kıvransak ağrıdan, dünyayı gözümüz görmez. Peş peşe birtakım üzücü olaylarla karşılaşsak, hayatımızdan bezebiliriz. Bazı kimseler de beziyor hayatından, “Al yâ Rabbi artık emanetini! Bıktım, usandım, dayanamayacağım, tahammülüm kalmadı.” diyebiliyorlar.

Muvakkaten ve umûmiyetle insanın gençlik çağında, dünya insana böyle güzel görünüyor. Başında kavak yelleri estiği zaman, toz-pembe görünüyor. Bir aile içinde yetişmiş, babası kendisini büyütmüş... “Hadi evlâdım sen oku da biz senin ihtiyaçlarını karşılarız.” dendiği için rahat... Sıhhati yerinde, spor yapıyor... Gücü yerinde, koşabiliyor, başkasının yapmadığı işleri yapıyor. Bir de hele, karşı tarafı yenebiliyor, birtakım sporlar yapıyor, başarıyor... Bunlar güzel ama, bir de madalyonun öbür tarafı var... İhtiyarlık devresi var... Bunlara sahip olamayan insanların ızdırapları, sıkıntıları var, dertleri var...

Hâsılı, biz bu dünyanın nasıl bir şey olduğunu, gerçek çehresiyle görebilmiş değiliz. İnsanların çoğu görebilmiş değil! Ama bizim dedelerimiz herhalde durup dururken *yalan dünya* dememişler. Yalancı dünya değil de, yalan dünya... Yâni hayal, boş... Birisi karşına geçse, “Efendim şöyle oldu, böyle oldu...” diye bir sürü masal anlatsa, olmadık hayal mahsulü bir

şeyler anlatsa, yalan dersiniz. Dünyaya da yalan dünya demişler.

Yalan dünya... Neden? Bir kere devamlı değil, herkesin elinde devamlı kalmıyor. Gençlik devamlı kalmıyor, zenginlik devamlı kalmıyor... Sıhhat devamlı kalmıyor, ömür sürüp gitmiyor. Bir zaman sonra, insan bazı nâhoş olaylarla karşılaşınca, bu sefer de bakıyorsunuz şairlerden filân, mırın kırın, illâ sesleri çıkmağa başlıyor: “Efendim, işte geç fark ettim taşın sert olduğunu...” Taş zaten sert ama, şair geç fark etmiş.

Geç fark ettim taşın sert olduğunu... Su insanı boğar, ateş yakarmış. Her geçen günün dert olduğunu, İnsan bu yaşa gelince anlarmış.¹

---

¹ Cahit Sıtkı Tarancı'nın (1910-1956) Otuz Beş Yaş isimli şiirinin tamamı:

*Yaş otuz beş! Yolun yarısı eder. Dante gibi ortasındayız ömrün.
Delikanlı çağımızdaki cevher, Yalvarmak, yakarmak nafile bugün,
Gözünün yaşına bakmadan gider.*

*Şakaklarıma kar mı yağdı ne var? Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar? Neden böyle düşman görünüyorsunuz;
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?*

*Zamanla nasıl değişiyor insan! Hangi resmime baksam ben değilim:
Nerde o günler, o şevk, o heyecan? Bu güler yüzlü adam ben değilim
Yalandır kaygısız olduğum yalan.*

*Hayâl meyal şeylerden ilk aşkımız; Hatırası bile yabancı gelir.
Hayata beraber başladığımız Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir;
Gittikçe artıyor yalnızlığımız*

Gökyüzünün başka rengi de varmış!

*Geç fark ettim taşın sert olduğunu. Su insanı boğar, ateş yakarmış!
Her doğan günün bir dert olduğunu, İnsan bu yaşa gelince anlarmış.*

*Ayva sarı nar kırmızı sonbahar! Her yıl biraz daha benimsediğim.
Ne dönüp duruyor havada kuşlar? Nerden çıktı bu cenaze? Ölen kim?
Bu kaçınıcı bahçe, gördüm tarumar.*

N'eylersin ölüm herkesin başında; Uyudun uyanamadın olacak

Tabii, su boğacak; elbette, ateş yakacak, tabiatı o ama, onu ilk başta anlayamamış.

Hangi yaşa gelmiş Cahit Sıtkı? Daha otuz beş yaşına gelmiş, yolun ortasında... Taşın sert olduğunu anlayınca, ateşin yaktığını anlayınca; bir de herhalde, günleri biraz dertlenince, efkârlanınca, birden manzara değişiyor. Yâni, sözler değişiyor. Hani on sekiz yaşındaki sözler, yirmi yaşındaki sözler; delikanlılık çağındaki cevher? Onlar gidiyor; ölüm olayı karşısında durgunlaşıyor insan, şaşırıyor.

Büyüklerimiz de bunu çok denemişler, deneyenlerden dinlemişler. Çok tecrübeli büyüklerden, evliyâullahtan, enbiyâdan anlamışlar. Diyorlar ki: “Dünya vefâsızdır. Sen ona vefâ göstersen, ‘Ben seni çok seviyorum, sana çok vefâlıyım, ayrılmam senden!’ desen, sımsıkı sarılsan; o seni itiyor.” Yâni, “Çekil başımdan, istemiyorum!” filân der gibi boşuyor seni... Sen ona rağbet ediyorsun, o seni boşuyor.

Onun için, İranlı şairlerden bir tanesinin [Hâfız’ın] bir sözü var:

مجو درستی عهد از جهان سست نهاد که این

عجوزه عروس هزار دامادست

Mecû dürüstî-yi ahd ez cihân-ı süst nihâd, K'in acûze arûs-i hezâr dâmâdest.

Farsça güzel bir beyit... Mânâsı şu: “Şu gevşek yapılışı, çürük yapılı dünyadan vefâ bekleme!”

Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında? Bir namazlık saltanatın olacak; Taht misali o musalla taşında.

İşe yarar sanma bu dünyayı! Bu dünya acûze, bin damatla evlenmiş bir kocakarı gibidir. Hangi birine vefâ gösterecek? Hiç birine vefâ göstermiyor. Herkes dünya dünya diye sarılmış, sonunda elinden kaçırmış; sonunda ona vefâ göstermemiş.”

Zamanımız şairlerden birisinin dediği gibi:

Dost dost diye, nicesine sarıldım, Benim sâdık yârim kara topraktır.

İşte biz, olayları olmadan önce tesbit etmek, tehlikeleri gelmeden önce haber almak, tehlikelerin karşısındaki tedbirleri zamanında uygulamak; frene karşı tarafa çarpmadan önce basmak, uçuruma yuvarlanmadan evvel direksiyonu çevirmek... Akıllılık diye buna diyoruz. Yoksa, “Aaa! Hay Allah! Fren de yaptım ama, gitti bizim arabanın önü! Hay Allah! Şarampola yuvarlandım, dokuz takla attım...” vs. İş işten geçtikten sonra olan tedbirlerin kıymeti olmuyor.

b. Hayat ve Ölüm İmtihan İçin

O halde şimdi, Melbourn’dan tanıdığınız insanları düşünün! İş hayatınızdan, komşuluğunuzdan... vs. Genç süsleniyor... Genç eğlencede, genç keyifte, genç zevkte... Genç sorumsuz... Ama sonra? Yaşlı biracı, yaşlı ayyaş, yaşlı berduş... Öylesini de gördüm. Ana caddede kaldırıma oturmuş, içki şişesini yanına koymuş; içkiyi fırlıyor... Bir mezeden alıyor, bir de ayakkabısını fıırçalıyor.

Ayakkabını fırçalasan ne olacak, fırçalamasan ne olacak? Senin hayatın geçmiş zâten... Bitmiş... Bir de o tarafı var...

İşte biz müslümanlar, mü'minler ve bizden önceki peygamberlerin ümmetleri, Allah'ın ikazına, ihtarına, ihbarına, ihbarnâmesine önceden inanmışız ve geleceğe şimdiden tedbir alma durumunda olan insanlarız. Bizim güzel tarafımız bu...

Dünyanın en akıllı insanları kimlerdir? Uzaya füze gönderenler mi, satellit gönderenler mi? Hayır! Dünyanın en akıllı insanları, hem dünyayı, hem ahireti kurtaranlardır. İnsan ahireti, ebedî hayatı, muazzam sonsuz hayatı kaybederse akıllılık mı? Değil... Çok materyalist bir görüşle bile değil... Yâni, materyalist görüşle bir adama desen ki:

“—Al şimdi sana on dolar veriyorum; yarın senden yüz bin dolar alırım haaa!”

“—On dolar senin başına çalınısın! Yarın benden yüz bin dolar alacak olduktan sonra, istemem ben! Bir gün daha sabrederim. Bu dünyanın muvakkat bir zevki, kısacık bir zevki, ama arkadan sonsuz cehennem ateşi... Cayır cayır, çatır çatır yanmak... Sonsuz ızdırap, bitmek tükenmek bilmeyen fecî bir hayat... İstemem o zaman dünyayı!” der insan...

Şimdi bu gerçeği görmek kolay değil... Neden kolay değil? Güneş, çayır, çimen, gençlik güzel... Çok zevkler var... Süslü, güzel bu acûze dünya... İlk bakışta acûzeliğini herkes fark etmiyor. Öyle bir boyanmış ki, muazzam

makyaj ustası... Koymuş önüne boyaları, geçmiş aynanın karşısına... Bir krem çalmış yüzüne, bir makyaj yapmış gözlerine... Uzaktan bakanlar hayran oluyorlar ama, acûze, ihtiyarlar ihtiyarı... Kemikleri erimiş ama, yüzünden belli değil... Öbür taraflarını da örtmüş.

Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki: *Bi'smi'l-lâhi'rrahmâni'r-rahîm*... Hepinizin duyduğu, bir kısmınızın ezbere bildiği bir sûre, Tebâreke Sûresi'nde:

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ
عَمَلًا

(الملك:٢)

(*Ellezî haleka'l-mevte ve'l-hayâte*) “O Allah ki, ölümü ve hayatı var etti, yarattı. (*Li-yebülve-küm eyyüküm ahsenü amelâ.*) Bakalım hanginiz daha güzel icraat yapacak, daha güzel işler yapacak diye, sizi imtihan etmek için yarattı.” (Mülk, 67/Sebeb imtihan; asıl maksat denemek, sınamak...

Başka bir ayet-i kerimede buyuruluyor ki:

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا

لَا تُرْجَعُونَ

(المؤمنون:١١٥)

(*E fehasibtüm ennemâ halaknâküm abesen*

ve enneküm ileynâ lâ türceûn.) “Siz sandınız mı ki ey gafiller, cahiller, müşrikler, kâfirler, imansızlar, iz’ansızlar, ey irfansızlar, biz sizi abes yere yarattık? Boş yere mi, eğlence için mi, sebepsiz mi, maksatsız mı yarattık? Siz bize dönmeyeceğinizi mi sandınız? Hayatı gayesiz mi, abes mi, lüzumsuz mu, boş mu, sonsuz mu, amaçsız mı, tesadüfî mi sandınız? Hayır öyle değil!” (Mü’minûn. 23/115) İşte İslâm’ın tezi bu... İmanın tezi, irfanın görüşü bu...

Bu zamanda bazı insanlar diyorlar ki: “—Gözlerimi kapatıyor, hiç bir şeye inanmıyorum!”

İnanmıyorsun ama, var... Sen inanmasan da, bak, sonuç senin sandığın gibi çıkmıyor. Senin gittiğin yol, çıkmaz yol! Senin girdiğin yol, gittiğin yol hiçlik yolu! Hiç bir şey yok! Anarşi, bedbinlik, bıkkınlık, gadir, zulüm, hırsızlık, arsızlık, yüzsüzlük, Epikürizm ve sonunda intihar...

“—Neden?”

Bir şeye inanmadı mı, bir şeye bağlanmadı mı, insan mahvolur. Karnını doyurması yetmez! Karnını doyurması, insana kat’iyyen yetmiyor; insanın gönlünün doyması lâzım! Gönlü hoş oldu mu, açlığa da tahammül eder, savaşa da gider, yaralanır da, ölür de... Seve seve ölmeğe gider.

Beş-on kişi seyahat ediyorlarmış. Kardeşmiş bunlar, sizin gibi birbirlerinin kardeşleri... Yakalamışlar:

“—Vay casuslar! Sizin şehrimize giriş sebebinizi anlamadık mı zannediyorsunuz? Siz içerden bize kötülük yapmak için geldiniz; öbür devletin

casuslarıdır değil mi? Gelin bakalım!” veyahut, “Siz bozuk inançlı insanlarıdır, zındıksınız! Kötü niyetlisiniz, imansızdır! Gelin bakalım!” demişler.

“—Kesin şunların kafasını!” demiş amirleri...

Beş-on kişinin kesilecek kafası... Kardeş bunlar, derviş bunlar, ihvân... Kesecekler; çünkü, görünüşleri fakîrâne... Mevki makam sahibi bir insan gibi görünmüyorlar... Giyimleri kuşamları hoş görünmüyor... “Kesin!” demişler.

Bir tanesi genç, yakışıklı... Hemen öne koşmuş, cellada: “—Önce beni kes! Önce beni kes!” demiş.

Cellat bakmış; cellat ama, onun da bir kalbi var: “—Dur be! Biraz geri git!” demiş.

“—Yok, önce beni kes! Ne olur, önce beni kes!”

“—Ne ısrar edip duruyorsun yâhu? Ölüm bu kadar tatlı bir şey mi? Düğün mü, bayram mı bu? Bu hoş bir şey mi? Ölüm bu, acı...”

Demiş ki:

“—Sen benimle meşgul olurken, kardeşlerim bir kaç dakika fazla yaşarlar. Hiç olmazsa, onları birkaç dakika fazla yaşatmış olurum.” demiş.

Fedâkârlığa bak! Arkadaşları iki-üç dakika daha fazla yaşasınlar diye, kendisi önce ölmeye giden bir genç... Birbirlerine böyle bağlanmış insanlar...

Cellat haber göndermiş:

“—Siz bunlara zındık dediniz ama, vallâhi bunlar zındığa benzemiyor. Kâfir dediniz,

kâfire benzemiyorlar. Bunlar mübarek insanlara benziyor, ölümden de korkmuyorlar. Üstelik birbirlerini de seviyorlar, güzel ahlâkları da var... Bir yanlışlık olmasın?” demiş.

Hakîkaten, tahkik etmişler, öyle olduğunu anlamışlar.

“—Kusura bakmayın! Az kalsın size karşı yanlış bir şey yapacaktık; kesecektik sizi... Haydi buyurun gidin!” demişler.

Yâni, ölmemiş ama, ölmeye gidiyor insan... Kardeşlerine küçük bir iyiliği olsun diye, kardeşleri için ölmeye gidebiliyor.

c. Bizim Gayemiz Ahiret

Şimdi, bizim ve sizin eğitim için geldiğimiz bir yer burası... Bazı gerçekleri öğreneceğiz, kendimizi eğiteceğiz, duygularımızı eğiteceğiz, kalbimizi eğiteceğiz, kafamızı eğiteceğiz... Değiştireceğiz, güzelleştireceğiz, yenileyeceğiz kendimizi...

Bu eğitimin ilk kademesi ne? İlkönce gayeyi bilmek lâzım! Çünkü, bilim adamları tesbit etmişler ki, bir şeyi öğrenecek insan, prensipleri öğrenirse daha çabuk öğreniyor; detayı ezberlemeye çalışırsa, öğrenemiyor. Ana prensipleri öğrenen insan, çarçabuk, hemen öğrenmesi gereken şeyi öğreniyor. Onun için, önce temel prensipleri öğreneceğiz.

Bizim temel prensibimizde, bizim gayemiz dünya hayatı değil, bizim gayemiz ahiret! Bizim gayemiz zevk değil, keyf değil... Gerçi, zevkli keyifli bir yere getirdi Allah bizi ama,

Allah'ın ikramı bu... Hani manzaralı, güzel, hoş... Yemekler çeşitli, bol... Sıkıntımız yok... Ortadoğu'da bu rahatı bulan kaç insan var? Geldiğimiz memleketlerde, şu rahatın yüzde birine sahip kaç insan var? Sıcak sulu, soğuk sulu, temiz havalı... Böyle tatlı, mutlu yaşayan kaç insan var; sorarım size?

Harb tehlikesi var... Doğu Anadolu'da bizim askerler ailelerini, "Harb olursa, bâri siz uzakta durun!" diye, Batı Anadolu'ya gönderiyorlar. Sınıra yığınak yapıyor. Çevik kuvvet isteniyor. Askerler hakîkî mermilerini almışlar, alârma geçmişler. Bizim ülke böyle... Aşağısı harb halinde... Kuveyt mahvolmuş, Filistin perişan, Suriye dertli, Suudî Arabistan karışık...

Yâni el-hamdü lillâh büyük nimetler içindeyiz; ama, bizim gayemiz nimet değil... Bizim gayemiz, rahat da değil... Bizim gayemiz, dünyanın dertlerinden sıyrılıp da, bir kenara gelip keyif yapmak da değil... Piknik de değil, *holiday* de değil... Vallâhi değil, billâhi değil... Bizim gayemiz, Allah'ın sevdiği kul olmak, Allah'ın razı olduğu kul olmak! İster güneşli olsun, ister karlı; ister temiz hava olsun, ister kirlî; ister tok olalım, ister aç; bizim gayemiz Allah'ın rızasına ermek, Allah'ın sevdiği kul olmak!

İlkönce bunu ortaya koymamız lâzım! Bunu ortaya koymazsak; kadın kocasıyla geçinemez, koca karısına bağlanamaz... Çocuk babasına itaat edemez; baba çocuklarına bakmaz, şefkatli olmaz... Gaye yok, maksat yok, herkes materyalist bir görüşle birbirine bakar; ortada bir bağ kalmaz.

Allah saklasın, öyle medenî denilen ülkeler biliyorum ki ben; oralara gitmişim, orada tahsil gören insanlardan oraların acı hatıralarını dinlemişim: Kadın kocasına bağlı değil, koca karısına bağlı değil... Çocuk babasına sevgi duymuyor, saygı duymuyor. Karşısında ayaklarını uzatıyor, oturuyor. Su istiyorsa, “Git mutfaktan kendin al, bana ne yâ? Herkes kendi işini görsün!” diyor.

Sabahleyin kadın süsleniyor gidiyor bir tarafa... Erkek çekip gidiyor öbür tarafa... Akşam kaçta geleceği belli değil... Böyle yuva mı olur, böyle muhabbet mi olur? Adamlar cahil! Adamların mutluluktan haberleri yok! Dünya mutluluğundan da haberleri yok! Mutluluk İslâm'da, dünya mutluluğu da İslâm'da...

İngiltere'den elçi gelmiş Osmanlı diyarına... Karısı da gelmiş yanında... Merak tabii... Şarka, Osmanlı sultanlarının diyarına gidiyor; nasıl bir diyar? Camiler, ezanlar, çarşafly kadınlar, haremlik, selâmlık... Sakallı, bıyıklı, pala bıyıklı, erkekler... Bellerinde kılıçlar... Atların üstünde, şalvarlı, kuşaklı adamlar... Kafesli, cumbalı evler... Kalkmış gelmiş elçiyle hanımı...

Onun zannına göre, müslüman kadını esir... Tıkılmış bir odanın içine, üstüne bir kilit kapatılmış. Trak, trak, trak; üç defa çevrilmiş. Buradan çıkmak yasak... Kapıdan yiyeceği, içeceği veriliyor. Müslüman kadını esir, haremden hapis, kafeste kuş gibi...

Böyle düşünüyor.

Gelmiş bakmış ki, müslüman kadını kendisinden çok daha ileri... Ev ev gezmiş. Aman yâ Rabbi! O haremelerin güzelliğini görmüş. Haremlerdeki düzeni görmüş, sevgiyi görmüş, saygıyı görmüş... Annelerin evlâtlarına muhabbetini görmüş. Hanımların efendilerine saygısını görmüş; efendilerin hanımlarına bağlılığını görmüş. Mektup yazıyor, diyor ki:

“—Aziz kardeşim! Ben şaşırdım. Osmanlı diyarını hiç umduğum gibi görmedim. Ben oranın kadınlarını hapiste sanırdım, mutsuz sanırdım. Gezemiyor, tozamıyor, fink atamıyor; dışarıya çıkamayan kadın mutsuzdur herhalde diye düşünürdüm. Kocasının emri altında, tazyik altında; otur, kalk, getir, götür... Böyle mutluluk mu olur diyordum. Hiç de öyle değilmiş; çok zarif insanlar... Gayet iyi yetişmişler, görgülüler, bilgililer, tatlı dilliler, centilmen insanlar...” diye söylemiş, artık nasıl methetmişse methetmiş.

Sonra, diyor ki: “Fatma Sultan diye birisiyle tanıştım. Nasıl görgülü, nasıl bilgili, nasıl konuşması tatlı, nasıl ölçülü, nasıl güzel konuşuyor. Dedim ki: Efendim, çok güzelsiniz...”

İngiliz kadın, elçinin karısı, bizim Fatma Sultan’a iltifat ediyor. İşte o da, belki padişahın torunu, bilmem nesi, bir akrabası... Bir paşanın hanımı filân gibi bir şey... Her kimse, ona iltifat ediyor:

“—Efendim çok güzelsiniz! Eğer siz İngiltere’de olsaydınız, erkekler etrafınızda pervâne kesilirlerdi, dönerlerdi fırl fırl...”

Şöyle bir irkilmiş Fatma Sultan... Böyle kompliman mı olur, müslümana böyle laf mı söylenir? Kadının haberi yok... Şöyle durmuş. Tabii, “Seni terbiyesiz, seni!” dese de olmaz; kibar çünkü... Kibar insanlar, söyledikleri sözü kibarca söyler, anlatacağı fikri güzel anlatırlar. Gayet sakin, demiş ki:

“—Sanmıyorum, sanmıyorum!”

“—Niye efendim, niye sanmıyorsunuz?” demiş İngiliz kadın...

“—Onlar güzelliğın kıymetini bilselerdi, sizi buraya göndermezlerdi.” demiş, ona bir iltifat etmiş.

“Kardeşim, zerafete bak, komplimana bak! Cevabın güzelliğine bak!” diyor mektupta... Aldın mı cevabı müslüman hanımdan, gör işte...

Şimdi bizim ilk tesbit ettiğimiz gerçek bu... Dünya hayatı imtihan; bunu öğreneceğiz, ilk dersimiz bu... Bu dünya hayatı, imtihan hayatıdır. İlk cümle; not defterlerimizde, hatıra defterimizde, ders defterimizde ilk yazacağımız şey: Dünya hayatı imtihan hayatıdır ve fânîdir. Fânî olduğu için de fenâdır. *Fenâ* demek; Arapça’da bekânın zıddı, sonlu, bitici demek... Devamlı değil, bâkî değil demek...

“Dünya fenâdır.” demişiz; bed, kötü mânâsına kullanmışız. Halbuki *not temporary*, devamlı değil demek... Devamsız şeyi sevmemiş bizimkiler... Sevmedikleri için de, onu “Tu, kaka...” mânâsına kullanmışız. Çünkü, kesiliyor, bitiyor. Bâkî olmasa da yine güzel değil mi? “Fenâ olduktan sonra, geçici ve muvakkat

olduktan sonra, güzelliğın ne kıymeti var?” demişler, hiç aldırmamışlar. İşte ilk dersimiz, ilk öğreneceğımız şey bu...

Bizim gayemiz, bu dünyada keyif yapmak değil, zevk yapmak değil... Biliyoruz bu dünyanın zevkli olduğunu... Bize kitabımız söylüyor, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

إَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُوَ وَزِينَةٌ
وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ

(الحديد: ۲۰)

(İnneme'l-hayâtü'd-dünyâ laibün ve lehvün ve zînetün ve tefâhurun beyneküm ve tekâsürün fi'l-emvâli ve'l evlâd) “Biliniz ki ey mü'minler, bu dünya hayatı oyundur, tiyatrodur. Çocukların oyunları gibi, futbol, voleybol vs. gibi bir oyun... *(Ve lehvün)* Ve eğlenedir; vur patlasın, çal oynasın... Çalsın sazlar, oynasın kızlar... vs. *(Ve zînetün)* Ve zînettir; gelsin gerdanlıklar, bilezikler, yüzükler, küpeler ve sâireler... Çeşit çeşit kılıklar, kıyafetler, süsler, zînetler...

(Ve tefâhurun beyneküm) “Aranızda övünme...” Benimki çok daha güzel, var mı bana yan bakan? Var mı benimki kadar güzel olan, var mı benim kadar kuvvetli olan? Ben bir taneyim...” vs. *Tefâhur*, karşılıklı övünme... Bu övünüyor da, ötekisi duruyor mu? O da ondan daha baskın...

En akıllısı Deli Bekir, Ol dahi zincirle yatur.

Hepsi birbiriyle bir iftihar, bir övünme, böbürlenme yarışı içinde... Goril gibi göğsünü

vurup, “Var mı bana yan bakan? Ben bir taneyim, ben en üstünüm, ben en zenginim! Benim köşküm en güzel, en görkemli! Benim arabam şâhâne, kanatlı, kuyruklu, Kadillak, BMW!” bilmem ne... Tefâhur derken, böyle tiksindir gibi seziyorsunuz, ayet-i kerîmedeki ifadeyi... Oyundur, eğlencedir, süstür, karşılıklı övünmedir bu dünya hayatı...

(*Ve tekâsürün fi'l-emvâli ve'l-evlâd*) “Mal çoğaltmaktır, evlât çoğaltmaktır, etraf çoğaltmaktır, rey arttırmaktır.” (Hadîd, 57/20) vs. Çoğaltmak için uğraş bakalım!

أَلْهَاكُمْ التَّكَاثُرُ حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ

(التكاثر: ۱-۲)

(*Elhâkümü't-tekâsürü hattâ zürtümü'l-mekâbir*) buyuruyor, başka bir sûrede Allah-u Taâlâ Hazretleri... Bu mal toplama hırsı, “Daha çok olsun, daha çok olsun, daha... Daha...” şeklindeki arzu, insanı nereye kadar meşgul ediyor? (*Hattâ zürtümü'l-mekâbir*) Kabirleri, mezarları saymaya kadar gidiyor. “Bizim kabrimiz daha kalabalık! Gel istersen, kabristandaki kabirlerimizi sayalım; senin ailenin kabirleri mi daha üstün, bizimki mi daha üstün?”

Veyâhut, kabre girinceye kadar... Ölüm başına gelip, dank diye öldükten sonra, “Hay Allah! Bu çok edinme yarışı ne imiş? Tuh, aldandık bu masal dünyaya!” diyecek.

كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرَاهُ
مُضْفَرًا ثُمَّ يَكُوْنُ حُطَامًا

(الحديد: ٢٠)

(*Kemeseli gays*) “Çöl yağmuru gibidir bu dünya hayatı... (*A'cebel küffâre nebâtühû*) Çölde yağmur yağdığı zaman, kupa kumların arasından bir iki gün içerisinde otlar yeşerir, çıkar. Neden? Şiddetli yağmur yağdı, çöl kumları iyice ıslandı, beslendi; yeşil otlar çıktı. (*Sümme yehîcü feterâhü musfarran*) Sonra tabii, ertesi gün yine güneş, elli derece güneş, yumurtayı pişiren güneş... Eti taşın üstüne koyduğün zaman cızzz diye pişiren güneş... Onun altında ot, çimen kalır mı?

(*Sümme yekûnü hutâmâ*) Sonra da o kurur, onu sapsarı görürsün.” (Hadîd, 57/20) Rüzgâr estiği zaman samanlarını uçurur, çöp haline gelir. Dünya işte bu! Bir yağmur yağdı, bir yeşillendi, bir sarardı, bir kurudu, bir çör çöp oldu gitti; işte dünya bu!

وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيْدٌ

(الحديد: ٢٠)

(*Ve fi'l-âhireti azâbün şedîd*) “Ama ahiret hayatı var, ahirette de şiddetli bir azabı var Allah'ın...” (Hadîd, 57/20)

Şiddetli bir azap var! Kime? Allah'ın emrini dinlemeyenlere, kulak asmayanlara... Bir

kulağından girip, öbür kulağından çıkanlara, duyduğuna göre hareket etmeyenlere... Hayat imtihanını kaybedenlere... Bu hayatı Allah'ın sevdiği bir kul olarak geçirmeyenlere...

İmtihan müddeti iki saat; imtihan başlamıştır, buyurun! İki saat geçiyor. Çocuk, elinde kalem; kalemin kâh arka tarafını ısıyor, kâh ensesini kaşıyor. Bu sorunun cevabı neydi? Ondan sonra, öğretmen diyor ki: “Kalemleri bırakın! İki saat dolmuştur, kâğıtları toplayın!” diyor. Hiç bir şey yazmadı, kâğıt boş... O zaman, sıfır alıyor. (Ve fi'l-âhireti azâbün şedîd) İşte böyle insanlar için ahirette şiddetli bir azab var...

Bu dünya boşuna mı yaratıldı? Hayır! Bu dünyada yaptıkları yanlarına mı kalacak? Hayır, kalmayacak; zâlim ettiğini bulacak, hırsız çaldığının cezasını çekecek... Alçak, alçaklığının pişmanlığını tadacak. (azâbün şedîd) Şiddetli azaba uğrayacaklar.

وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ

(الحديد: ٢٠)

(Ve mağfîretün mina'llâhi ve rıdvân) Bir de öteki kullar var... Onlar da boynu bükük, Rablerini sevmişler, Rablerine kul olmuşlar, kulluk etmişler, kulluk etmeye çalışmışlar. Karınca gibi, ufacık tefecik, azıcık azıcık, yufka yufka, küçük küçük... Hani karıncaya sormuşlar: “—Merhaba, hayrola!. Yola koyulmuşsun, ne tarafa doğru gidiyorsun böyle?”

“–Hacca gidiyorum!” demiş.

“–Yâhu, buradan hacca bu karınca ayaklarıyla gidilir mi? Tıpış da tıpış, tıpış da tıpış... Ooh! Sen kaç ayda, kaç kilometre gideceksin, hacca ne zaman varacaksın?”

“–Olsun, yolunda olayım ya! Yolunda olayım da, yolunda öleyim yeter.” demiş.

Hac yolunda öldü mü insan, hacı demektir. Yolunda olmak çok önemli... Karınca gibi yaratılmışsa insan, adımları küçükse; küçüktür amma, yolundaysa ne mutlu! Karınca gibiyse bile, yolundaysa, yolunda ölebilmişse, ne mutlu! (*Ve mağfiretün mina'llahi ve rıdvân*) Allah'ın sevgili kullarına da mağfireti var... “Kusursuz değilsiniz, biliyorum, affettim sizi...” diyor Allah...

Gice gündüz işleri isyan kamû,

Korkarım ki yerleri ola tamû

Peygamber Efendimiz endişe etmiş: “Bu benim ümmetlerimin hali ne olacak?” diye...

Ol zayıf ümmetlerin hali n'ola? Hazretine nice anlar yol bula?

“Ben gelmişim, Mi'rac'a çıkmışım, sen nasib etmişsin yâ Rabbi! Dergâh-ı izzetine beni kabul etmişsin, yedi kat gökten geçirtmişsin... Cebrâil'in buradan öteye bir adım daha atarsam, cayır cayır yanarım dediği, durduğu yerlerden öteye götürmüşsün, perdeleri kaldırmışsın...”

Âşikâre gördü Rabbü'l-izzeti, Ahirette öyle görür ümmeti...

Âşikâre Rabbü'l-âlemîn'in görüleceği huzur-u izzete girmiş diyor ki:

Ol zayıf ümmetlerin hali n'ola? Hazretine nice anlar yol bula?

“Ben senin yanına gelmişim, yol vermişsin, yol açmışsın, nasib etmişsin, gelmişim... Onlar senin huzuruna nasıl gelecekler yâ Rabbi! Zayıf ümmetler senin huzuruna nasıl gelirler?

(*Gice gündüz işleri isyan kamû,*) Kusurlular; tamâmen, gece gündüz işleri günah...” Otururlar sohbet ederler; şeytan, gıybeteye daldırır, “Hadi günaha gir!” der.

Ticaret için dükkân açmışsın, elinin emeğiyle geçiniyorsun; hırslı olma, harama girme, aldatma! Doğru konuş, sevaplı ol, helâl kazan, helâl ye! “Hayır! Şurada biraz daha fazla kazanç var!” diye şeytan kandırıyor. Hop harama düşürtüyor, hop günaha sokuyor... Yalan yere yemin ettiriyor, hileli mal sattırıyor, başkasının malına el uzattırıyor... vs. Sonunda yine aldatıyor.

Veya, tûl-i emel insanı aldatıyor; “Daha çok yaşarım, iyi işler yaparım inşallah...” filân derken, bir şey yapmıyor. “Kur'an'ı ezberleyeceğim... Hele bu sene de geçsin, hele fakülteyi de bitireyim... Hele şu da olsun, hele bu da olsun...” Hayrola, ne oluyor? Saçlar ağardı, hâlâ sen bir şeyler yapacaksın? Mektebi bitiremedin, mezun olamadın, şehâdetnâme almadın... “Olacak, olacak inşallah!”

Küçükken derdi ki bacım, Çoğu gitti azı kaldı; Büyüdüm, ihtiyarladım, Çoğu gitti azı kaldı.

Hâlâ aynı terâne... Çoğu gitti, azı kaldı; olacak olacak, bekle bekle... Tûl-i emel aldatıyor. Ümitler... “Bugün yapamadım ama, yarın yaparım inşallah! Bugün olmadı, yarın yapacağım, söz...” vs. Kaç defa sözü bozdu, kaç defa hatâ işledi ama, bir insanın niyeti önemli...

Müslümanın niyeti önemli olduğundan; kusurları da olsa, hatâları da olsa, (ve mağfiretün minallah) Allah mü'min kulunu, iyi niyetli kulunu affediyor. (ve rıdvân) Bir de Allah'ın rızâsına ermek, râzı olduğu kul olmak var, rıdvân-ı ekberine vâsıl olmak derecesi var... O da has kullara mahsus...

“Gel kulum!” diyor Allah, severek çağırıyor. “Gir cennetime kulum!” diyor. “Sen benden râzı, ben senden râzı; hem ben seni sevdin, hem sen beni seviyordun. Gel, buyur, nimetlerime mazhar ol!” diyor.

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

(الحديد: ٢٠)

(Veme'l-hayâtü'd-dünyâ illâ metâu'l-gurûr)
“Bu dünya hayatı, birçok insanlar için bir aldanma vâsıtasıdır.” (Hadîd, 57/20) Ayet-i kerime böyle bildiriyor. Biz de bu ayet-i kerimeyi okumuş olduk, hatırlatmış olduk.

d. İnsanlar ve Cinler Kulluk İçin Yaratıldı

Bir başka ayet-i kerimede buyuruyor ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

(الذاريات: ٥٦)

(*Vemâ halaktü'l-cinne ve'l-inse illâ li-ya'budûn*) “Biz cinleri de, insanları da başka bir iş için yaratmadık. Yaratma sebebi başka bir şey değil... (*İllâ li-ya'budûn.*) Ancak bize ibadet etsinler diye yarattık.” (Zâriyat, 51/56)

Bu ayet-i kerime de Rabbimiz'in kendi sözü, kendi kelâmı, Kur'an-ı Kerim'den...

Bu ifadesinden anlıyoruz ki: Bir biz varız; insanlar, benî Adem, sizler ve biz, dışardakiler, evvelkiler ve sonrakiler... Bir de cinler var... *Cin*, göze görünmeyen varlıklar demektir.

“—Göze görünmeyen varlık var mı? Ben görmediğime inanmam!” diye adamın birisi inad ediyormuş. Gelmiş bir hocaefendiye demiş ki:

“—Ben görmediğime inanmam! Sonra siz, şeytan cehenneme girecek diyorsunuz...”

“—Evet, Allah öyle diyor.”

“—Allah şeytanı ateşten yarattı diyorsunuz...”

“—Evet, öyle diyor Kur'an-ı Kerim'de... Allah onu cehenneme atacak, ateşe atacak...”

“—Ateş ateşe ne zarar verir? Şeytan da ateşten; içine girse ne olur?” demiş.

İçinden şöyle bir *lâ havle* çekmiş hoca... Hemen tarlanın kenarındaki toprak aklına gelmiş. Sürmüşler toprağı... Şöyle bir kalıp kesmik duruyor. Toprağı sürdüğün zaman pulluk atıyor ya... Koca bir kesmiğı hemen eğilmiş, almış oradan... “Küt...” diye kafasına vurmuş adamın... Orası şişmiş ve muazzam acımış. Haydi kadı efendinin huzuruna...

“—Kadı efendi! Ben soru sordum, cevap istiyordum. Bu adam kaldırdı, benim kafama bir toprak parçası vurdu. Muazzam başım ağrıyor. Beynim sarsıldı, ölecek hale geldim. Davacıyım bundan!” demiş.

Hakim sormuş:

“—Hoca Efendi! Bunu ne diye döğdün? Doğru düzgün konuşmanız, anlaşmanız mümkün iken, ne diye döğdün bunu?”

“—Yok efendim! Bana soru sordu, sorusuna cevap verdim.” demiş.

Hani bir şair diyor ki:

Nush ile uslanmayı etmeli tekdir, Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötektir.

Nasihat edip, uslanmayanlara biraz azarlama yapmak lâzım! “—Ben ona cevap verdim!”

“—Nasıl cevap verdin?”

“—O bana, ‘Şeytan ateşten yaratıldı. Cehennem de ateş... Şeytana cehennemin içinde, ateşte nasıl azab olacak?’ diye sordu. Ben de,

insanoğlu topraktan yaratıldığı için, topraktan bir parça aldım, onun kafasına bir patlattım. ‘Bak, topraktan yaratılmış olan insanı, Allah toprakla nasıl azablandırıyor muş, gör!’ demek istedim.

Sonra, dedi ki: ‘Ben görmediğim şeye inanmam!’ Halbuki şimdi diyor ki: ‘ok fenâ halde başım ağrıyor.’ Haydi göstereyim ağrısını! ‘Görmediğime inanmam!’ dediği için, ben de onun ağrısına inanmıyorum.” demiş.

İşte insanlar var, cinler var... Görünen varlıklar var, görünmeyen varlıklar var... Görünmeyen birçok şey var... Meselâ, ‘Radyasyon var!’ diyorlar, herkes bucak bucak kaıyor. Orada ev bile yapılmıyor.

“—Niye bu taraflarda ev fiyatları ucuz?” “—Haa, burada radyasyon tesisi var...” “—Ben radyasyon filân görmüyorum!”

“—Zâten göremezsin ki! Gözle görülmez, içine işler, insanın canına okur.”

Demek ki, bazı şeyler görünmüyor. Bazı görünmeyen şeyler var... Elektriği de göremiyorsun. Meselâ, şurada bir elektrik kaçağı olsa, şu benim tuttuğum mâdenî levhada büyük bir voltaj olsa; ben bunu tuttuğum zaman, elektrik çarpacak ama, ancak tuttuğum zaman anlarım... Yere düşmüş bir telde cereyan var mı, yok mu; değmeden anlayamazsın. Yâni, bazı şeyler görünmüyor.

Melekler var, şeytanlar var, cinler var... İşte, Allah onları da yaratmış, bizi de yaratmış. Peygamber Efendimiz *Rasûlü’ssakaleyn*;

sadece insanların değil, aynı zamanda cinlerin de peygamberi... Görünmeyen varlıkların da peygamberi... Öyle bir peygamber, öyle üstün bir insan...

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

(الذاريات: ٥٦)

(*Ve mâ halaktü'l-cinne ve'l-inse illâ li-ya'budûn*) “Ben azîmü’ş-şân, insanları da, cinleri de başka bir şey için yaratmadım; bana ibadet etsinler diye yarattım.” (Zâriyat, 51/56) buyuruyor Allah-u Teâlâ Hazretleri...

Şimdi, ibadet nedir; o hususta biraz bilgi vereyim: Ancak

ibadet için yaratılmışız biz... İbadet ne demek? *İbâdet*; Allah-u teâlâ Hazretleri’ni bilmek, emirlerine uymak, yasaklarından sakınmak ve itaat etmek demek... Yâni, bilip, bağlanıp, deliline göre icraat yapmak... Kulluk bu...

e. Allah’ı Doğru Tanımak

İbadetin bir merhalesi, Allah’ı bilmek... Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni kul nasıl bilecek? Ma’rifetullah denmiş buna; yâni, Allah’ı bilmek ilmi... Allah’ı insanlar biliyor mu? Veya, biliyorum diyenler doğru biliyor mu?

İnsanların büyük bir kısmı reddetmiş. Rusya, resmen ateizmi kabul etmiş; “Yok böyle bir şey... Bunlar insanların uydurmasıdır, sömürme vasıtasıdır. Burjuvazi yalanı... Burjuvazinin, zengin sınıfın emekçi sınıfı, proleteriyayı

sömürme vasıtasıdır. Bir düzen, bir tezgâh kurmuşlar, inek sağar gibi sağıyorlar. Sömürme vasıtası...” demişler.

Bir kısmı da –İngiltere’de, Avustralya’da, Amerika’da ve sâirede– “Amaaan sen de... Boş ver!” diyor, hiç o taraflara ilgi duymuyor. “Bana ne? Be o meselelerle ilgilenmiyorum arkadaş, sen paradan haber ver! Cumartesi pazarı nerede geçireceğiz? Nerede eğleneceğiz, ne yapacağız; onu söyle!” diye hiç ilgilenmiyor. Böyle bir takım insanlar var...

Açıkça, “Yoktur!” diye kavgayla, gürültüyle, başka insanlara da yumruk sallayarak, “Benim dediğim gibi düşüneceksin!” diye zorbalık yapanlar var...

Bir de, “Evet ben inanıyorum, var öyle bir kudret... Müteâîlî, aşkın varlık var; ona inanıyorum. Tamamen haktır, gerçektir, adâleti de vardır onun...” diyenler var...

“–Peki, nedir bu Allah dediğin şey? Nasıldır, nerededir?”

“–İşte şu duvarda asılı put... İşte şöyle heykel, işte şu yıldız, işte şu inek, işte şu bilmem ne...”

“–Haydiii... Sen öküze tanrı diye taparsan, bitirdin işi! Yâni, bu kâinatı öküz mü yarattı şimdi? Bu koca kâinatı, ayları, yıldızları ve sâireyi öküz mü yarattı?”

“–Yok, ben vazgeçtim. Sen fazla soru soracaksın anlaşılın; öküze tapmaktan vazgeçtim, güneşe tapıyorum.”

“—Pekiyi, bu güneş gibi kaç tane güneş var gökyüzünde; bunlardan hangisi?”

“—En yakında olanı bana biraz daha sevimli görünüyor, bana da faydası oluyor. Bilmem ne...”

“—Olmaz! Ötekisi ondan daha büyük!” “—Demek ki, bir sürü tanrı var...”

“—O zaman, birbirleriyle kavga, gürültü, çekişme, rekabet...”

Yunanlıların bir tanrıları var; hâşâ, sümme hâşâ, sübhânallah, bir sürü de başka tanrıları var... Savaş tanrısı var, *Mars*... Aşk tanrısı var, *Venüs*... Şarap tanrısı var, *Baküs*... Ondan sonra, deniz tanrısı var, bilmem ne var... Bunlar da biraz geçimsiz, huysuz... Birbirlerini çekiştirirler, kavga ederler. Dalavere ile birbirlerini aldatırlar. Böyle dînî inanç mı olur? Bu da saçma... Japon’unki de, Yunan’ınki de, Hind’inki de, Mısır’ınki de saçma...

Ama kâinat var, kâinatta bir düzen var... Bir güzellik, bir intizam, bir kanun var... Matematik, fizik, kimya, güzellik var... Bir meyvanın nasıl meydana geldiği, bir ağacın bir tohumdan nasıl olduğu, bir tohumun içine bu kabiliyetin nasıl yerleştiği gibi muazzam şeyler var... Bunlar böyle öküzün möküzün yapacağı işler değil, öküzle möküzle izah edilecek şeyler değil... Öyle bir varlık ki, çok iyi bilen bir varlık...

Hah, bak; İslâm’ın, Kur’an’ın dediği bir vasfını, alîm sıfatını anladın Allah’ın! *Alîm*; her şeyi son derece iyi bilen...

Sonra, her Őeyde bir sebep var, bağlantı, intizam var... KuŐa öyle bir Şekil vermiş ki Allah; havada en az sürtünmeyle, en az mukavemetle uçacak Şekilde... Balığa öyle bir dizayn vermiş ki, gemi mühendisleri ibret alıyorlar, hayran kalıyorlar. Balığın Őekli, suyun içinde en güzel bir Şekilde hareket etmesine müsâit...

Falanca örümceğe yeşil renk vermiş; yeşil otlar arasında yaşadığı için, düşmanından sakınmak için çok güzel... Kelebeğin kanatları açıldığı zaman, üzerlerine iki tane kocaman göz gibi desen yapmış; kanatlar bir açıldı mı, yaprakların arasından sanki kocaman bir Şey bakıyormuŐ gibi olsun da kuş korksun diye... Kelebek, o boyalardan kanadını açtığı zaman, "Burada baykuŐ var galiba! İki gözüyle bana bakıyor." sansın da kuş kaçsın diye, kelebek kanadına kuŐun kanadını taklid eden desen koymuş. Yoksa, serçe gelecek, gagalayacak, kelebeği yutacak.

Örümceğe kabiliyet vermiş, iplerle sanat harikaları meydana getiriyor. Ağlar kuruyor, ağlar topluyor... Avları yakalıyor, yiyor, posasını atıyor. Nasıl da, küçükten bu işi biliyor? O kuşlar uçmayı nasıl öğreniyorlar? Hepsi yerli yerinde ve çok güzel düşünölmüŐ. Muazzam bir mühendislik var... Tamam! İŞte, Allah'ın hakîm sıfatını anlamaya başladın. Her Şeyi hikmetle yapan, her Şeyi hikmetli; onu anlamaya başladın.

İŞte, Allah böyle Azîz'dir, Hakîm'dir, Kadîr'dir... Her Şeye gücü yeter, yıldırımlar yağdırır... Düşmanlarını kahreder, dostlarına lütfeder.

Mûsâ'yı Firavun'dan kurtarır, İbrâhim'i Nemrut'tan kurtarır... Peygamber Efendimiz'i Kureyş'in şerrinden kurtarır, Kureyş'e galib eder... Muktedir, hikmetli, Rahmân, Rahîm; işte Allah o!

İşte müslümanların, öteki insanlardan ne kadar ileri düşünceli olduğunu, İslâm'ın gerçekleri nasıl yakaladığını gösteren şey, Allah'ı bilmek... Allah'ı bilmenin bir yolu; böyle etrafa baktığı zaman Allah'ı bilir insan... Çimene baksa bilir; meyvaya, yıldıza, dağ, suya baksa bilir... Her şeyden bilir, her şeyden anlar.

Şimdi bakın bir ağacın yaptığına; şâhâne tatlı yapıyor, bal gibi... Meselâ hurma... Hurmanın tadına doyum olmuyor. Elmanın tadına, kokusuna hayran kalınıyor. Eriğin, üzümün... Böyle bir ağaç, küçük, bacaksız bir çalı, böyle salkım salkım üzümler çıkartıyor. Kokusu, rengi, tadı güzel... Kütür, kütür... Kabiliyeti var... Allah bir kabiliyet vermiş, bir güzellik vermiş.

İnsan böyle etrafında neye baksa, neyi muntazam olarak incelese, hayran kalır. İki yüz yirmi metre boyunda ağaçlar var

Amerika'da... İki yüz metre boyunda ağaç, en alt katından, kökünden suyu alıyor, en üst katındaki yaprağa suyu ulaştırıyor. İki yüz yirmi metre yukarıya su basan bir tulumba biliyor musunuz? Böyle bir tulumba yok, teknoloji de bulunmuş değil; ama, ağaç aşağıdan o suyu iki yüz yirmi metre yukarıdaki yaprağa ulaştırıyor. Kudrete bak, sanata bak!

Etrafına baktı mı insan; bu kâinatı bilen, muazzam bilgi sahibi, muazzam kudret sahibi, muazzam hikmet sahibi bir varlığın yaptığını bilir. “Tamam! Ben ona inandım, ben ona ibadet ediyorum.” der.

Şimdi şurada yatsı namazını kılarken öyle zevk duydum ki... Çayırdaki yatsı namazı kılıyoruz. Üstümüzde Aydede, yıldızlar pırıl pırıl parlıyor. “*Allahu ekber!*” diyoruz. “Ey şu yerleri gökleri yaratan yüce Mevlâ! Biz sana ibadet ediyoruz.” diyoruz. Yıldızların altında, gök kubbe mescidimiz, çayırlar çimenler halımız... Dergâh-ı izzete dönüyoruz, “*Allahu ekber!*” diyoruz. En büyük olan Allah’ımıza, kâinatı yaratan Allah’a ibadet ediyoruz. Şu bizim inancımızdaki güzelliğe bakın! İnsanın gözlerinden pınar gibi yaşlar akar... Fıskırır, çağlar, şarıl şarıl akar.

Biz işte şu kâinatı yaratan; yıldızlardan yerlere, göklere, dağlara, ufuklara kadar her tarafı yaratan Allah’a ibadet ediyoruz. Ona dönüyoruz. Ne tarafa doğru dönüyorsun? Onun dön dediği Kâbe-i Müşerrefe’sine dönüyorsun! “O tarafa doğru dönün!” demiş; çünkü, kendisi mekândan münezzehe... Kendisi için bir şekil tasavvur etmiyoruz; çünkü:

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ

(النعم: ١٠٣)

(*Lâ tûdrikühü’l-epsâr*) “Gözler onu göremez!
(*Ve hüve yûdrikü’l-epsâr*) Halbuki o gözleri görür.” (En’am, 6/103)

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ

(الشورى: ١١)

(*Leyse kemislihî şey'ün*) “Benzeri yok, eşi yok!” Eşi olsa, benzeri olsa; ikinci Allah diyecektik... Hâşâ, sümme hâşâ, yok öyle bir şey... Tek olduğu için, tek olan bir şeyi nasıl anlatacaksın? Anlatamazsın!

Payn epıl'ı (*pineapple*), ananası anlatırken dersin ki: “Çam kozalağı gibi, içi de portakala benziyor.” Böyle anlatabilirsin. Yâni, dışı çam kozalağı gibi... Kestiğin zaman içi de portakala benziyor. Sarı bir şey... Tadı da aşağı yukarı şöyle, böyle... Bir şeyle tarif edersin; şunun gibi, bunun gibi... Peki, benzeri olmayan şeyi nasıl tarif edeceksin?

Şimdi düşün ki, senin memleketinde bir kör var... Anadan doğma kör... Âmâ doğdu, gözsüz doğdu. Ama, hafızlığa çalışıyor, hafızası çok kuvvetli... Sen onu alıyorsun, acıdığın için gezmeye götürüyorsun. Onun kolundan tutuyorsun, tatlı tatlı sohbet ediyorsun. Bir söyleneni hemen kulağı alıyor. Diyorsun ki:

“—Aziz kardeşim, öyle güller var ki burada! Kimisi kadife gibi, kimisi kıpkırmızı, kimisi pempembe, kimisi akpak...”

“—Kardeşim, kırmızı ne demek, pembe ne demek? Ak ne demek, kara ne demek?”

Haydi buyur, şimdi sen köre kırmızıyla pembeyi anlat bakalım! Anlatamazsın. Biz de Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni, eşi benzeri olmadığı için, bir şeye benzetemeyiz.

فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ

(النحل:٧٤)

(*Ve lâ tadribû li'llâhi'l-emsâl*) “Allah’ı anlatmak için, misal vermeye de kalkışmayın!” (Nahl, 16/74) Siz bilmezsiniz, yalan bir şey söylersiniz, yanlış bir şey söylersiniz.

Hazret-i Ebûbekir Efendimiz diyor ki:²

الْعَجْزُ عَنْ دَرَكِ الْإِدْرَاكِ إِدْرَاكٌ

(*El-aczü an dereki'l-idrâki idrâkûn*) “İdrak edemeyeceğini anlamak, biraz haddini bilmektir, anlamaktır.”

Allah’ı anlayamayacağını sezdin mi; hah, anladın şimdi... Allah’ın büyüklüğünü o zaman anladın. Aciz olduğunu, kavrayamayacağını anladın mı; şimdi anlamaya başladın.

وَالْبَحْثُ عَنْ سِرِّ ذَاتِ اللَّهِ إِشْرَاكٌ

[(*Ve'l-bahsü an sirri zâti'llâhi işrâkûn*) “Allah’ın zâtının sırları hakkında söz söylemek de insanı şirke götürür.”]

f. Mûsâ AS ve Kavmi

Mûsâ AS hanımını almış, hanımı hamile... On gün kayınpederinin yanında kalmışlar, şimdi dönecekler. Başlamış doğum sancıları... Eyvah!

² Alûsî, *Rûhu'l-Meânî*, c.XIII, s.141, Hac Sûresi, 74. ayetin tefsirinde ilk mısraı Hz. Ebû Bekir RA’ın sözü olarak naklediyor. İkinci mısraı da Hz. Ali RA’ın söylediğini bildiriyor.

Su lâzım, ateş lâzım! Çocuk doğacak, kırdada bayırda ne olacak? “Şurada bir ateş görüyorum. Gideyim ben de, oradan biraz yardım alabilirim, belki biraz odun getirebilirim.” demiş, gitmiş. Kibrit yok, çakmak yok... Gittiği yerde, Allah-u Teâlâ Hazretleri, “Ben senin Rabbinim yâ Mûsâ!” diye hitab etmiş. Mûsâ AS, Allah’ın vahyine mazhar olmuş peygamberi... Mûsâ AS, sesi işitiyor, diyor ki:

رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ

(العراف: ١٤٣)

(*Rabbi erinî ünzur ileyk*) “Yâ Rabbi, kendini göster de, göreyim seni! Sesini duyuyorum ama, kendini de göster; göreyim!” (A’raf, 7/143)

قَالَ لَنْ تَرَانِي وَلَكِنْ انْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ
مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي

(العراف: ١٤٣)

(*Kale lenterânî*) “Yâ Mûsâ, cahillik etme, göremezsin sen beni! (*Velâkini’nzur ile’l-cebeli feini’stekarra mekânehû fesevfe terânî*) Bunu anlamak için, şu karşı dağa bir bak! O dağa Allah tecellî ettiği zaman, dağ yerinde durabilirse; tamam... Dağ tecellîye dayanabilirse, sen de dayanabilirsin. Gözün kör olmaz, yanmazsın; o zaman, sen de görebilirsin belki... Bak bakalım dağ dayanabilecek mi?” (A’raf, 7/143)

فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا

وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا

(الْأعراف: ١٤٣)

(*Felemmâ tecellâ rabbühû li'l-cebeli cealehû dekken ve harra mûsâ saikà*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri Tur Dağı’na şöyle tecellîsiyle bir tecellî ediverince; dağ parça parça parçalandı.” (A’raf, 7/143)

Allah’ın kudretine dayanılır mı? Dayanamadı. Kayalar parça parça parçalandı. Mûsâ AS “Küt...” diye baygın yere düştü. Göremez, kaldıramaz, tâkat getiremez, bakamaz! Güneşe bile bakamıyor insan... Şu ışığa biraz fazla bak; şu ışık rahatsız ediyor insanı... Belli bir şeyden sonra gözü yoruluyor.

İşte böyle, Allah’ın bu kadar yüce olduğunu, duyguların bu kadar üstünde olduğunu anladın mı? Anladın. Allah’ı iyi anlamaya başladın şimdi...

Diyorlar ki, Mûsâ AS’ın kavmi:

يَا مُوسَى اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ

(الْأعراف: ١٣٨)

(*Yâ mûsâ ic'al lenâ ilâhen kemâ lehüm âliheh*) “Şu Mısırlıların bak ne güzel, çeşit çeşit putları var... Köpek başlı, insan vücutlu ilahları var... Sıra sıra, çeşit çeşit, boy boy, köpek gibi, inek

gibi, horoz gibi, bilmem ne gibi ilahları var...
Sen de bize onlarınki gibi bir put yapsana!”
(A'raf, 7/138)

Diyor ki Mûsâ AS:

“—Eğer mü'minseniz, Allah'tan korkun! Böyle şey istenir mi?”

Bakın, onlar ne kadar cahil olduklarını gösteriyorlar. İnsan gibi yapıyorlar, köpek başlı, horoz kafalı yapıyorlar. Neden? Etraflarındaki olaylardan, varlıklardan birisine benzeyen bir şey yapıyorlar. Kendileri uyduruyorlar.

Tabii, Mûsâ AS, “Allah'tan korkun!” demiş, nasihat etmiş ama; Tur Dağı'na Allah'ın emirlerini almağa gidince, Samirî adlı şahıs yine bir açığözlük yapmış; milletin bütün bileziklerini, zînetlerini toplamış; eritmiş onları, bir buzağı yapmış...

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورًا

(طه:48)

(*Ve ahrece lehüm iclen ceseden lehû huvâr*) Bir de böyle boyutlu bir şey, altın bir buzağı yapmış; hava bir yerinden girip, öbür tarafından çıkarken “Böööö!” diye bir ses de çıkıyor. Böğürme sesi de olan, altından bir buzağı yapmış onlara...”

Böğürürse böğürsün, böğürmesinden ne olacak? Böğürmek bir şey demek mi? “Böööö!” deyince, karşı taraf bir şey mi anlıyor? Matematik problemi mi çözüyor, fizik derdini mi hallediyor, ne oluyor? Edebiyat mı, şiir mi? Böğürmüş...

Aman ne kadar büyük iş... (!)

Ben arabayla giderken, camı biraz açtığım zaman, oradan “Füüü!” diye bir ses geliyor. Cam iyi kapanmadığı zaman, oradan da ses geliyor, ıslık geliyor. Beni birisi mi çağırıyor? Hayır! Cam aralık kaldı da, onun için oradan ıslık geliyor. Ne olmuş yâni?

Mûsâ AS’ın kavmi hemen tapınmaya kalkmışlar. Mucizeleri görmüş, Allah’ın varlığını duymuş; Firavun’un mağlûb olduğunu, münazarada yenildiğini, sihirbazların pes ettiğini, Mûsâ AS’ın mûcizelerini görmüş bir kavim... Haydiii... Bu Samirî’ye aldanıyor, kendi eliyle yaptığı buzağıya tapmağa kalkıyor.

“—Pekiyi, bu buzağı daha önce ne idi? Senin kolundaki bilezik, senin kulağındaki küpe, senin boynundaki gerdanlık değil miydi?”

“—Öyleydi.” “—Sonra ne oldu?”

“—Eritti bu usta, bu kâfir...”

Bu kâfir putçu usta eritti bunu, bir buzağı yaptı. Evveli belli, ahiri belli... Yâni, bunun nesine tapıyor insanoğlu? İşte bunları bize Kur’an anlatıyor, muhterem kardeşlerim!

Bu dünyada bizim ilk işimiz, Allah’ı doğru tanımaktır. Yâni, Allah’ı inkâr edenlerden olmayacaksınız, Allah’ı yanlış tanıyanlardan da olmayacaksınız! Eski ümmetlerin inançlarının ne kadar komik olduğunu, komik bir şekilde anlatmaya çalıştım size... Allah’a ibadet etmek namına ne kadar aptalca işler yaptıklarını siz de görüyorsunuz, kabul ediyorsunuz. Çünkü, akıl

ve mantık ortada... Kur'an-ı Kerim, bunların yanlışlıklarını ifade ediyor.

Allah'ı doğru tanıyacaksınız. Allah'ı doğru tanımak nasıl olur, ne sûretle olur? Allah'ı doğru tanımak, tabii İslâm'la olur, müslüman olmakla olur. Müslüman olmadı mı bir insan, Allah'ı doğru tanıyamaz. Çünkü, o yanlış bilgiler onu sapıttırır, şaşırttırır.

Bir Japon kung-fucusunun, bir Hindistan brahman rahibinin bir sürü safsatası vardır, bir sürü lafı vardır.

Akşam ben bir kitap okuyordum. Elime kalem aldım, kitabın sağını solunu çize çize, tenkid ede ede okudum. Epeyce okudum; on beş sayfa, yirmi sayfa... Birisi ötekisini tenkid etmiş; ötekisi de bu tenkid edene kızmış, "Vay, sen misin benim gibi bir alimi beğenmeyen? Ben ki, şöyle alimim, böyle kıymetliyim; sen benim kıymetimi bilmedin. Tuh, sen kakasın!" diyor. Şimdi okuyorum, ikisi de birbirinden berbat, ikisi de hatalı, ikisi de yanlış...

Onun için, Allah'ı İslâm'la bilir insan... Kendisini doğru bilsinler diye, İslâm'ı Allah göndermiş. Allah'ı doğru bilme bilgisi raydan çıktığı için, Allah peygamber göndermiş. Tekrar tekrar göndermiş. Hazret-i Adem'i, Nuh'u, İbrâhim'i, Mûsâ'yı, İsâ'yı, Muhammed-i Mustafâ'yı göndermiş. *Salevâtu'llâhi ve selâmühû aleyhim ecmaîn...* Neden? Adamlar tekrar tekrar sapıtmışlar, şaşırmışlar. Nasıl sapıtırlar? Peygamber zamanında bile sapıtmışlar. Hazret-i Mûsâ AS'ın hayatında bari doğru dursalardı da, öldükten sonra kandırsalardı. Daha hemen, taze taze, daha imanın buram buram, burcu burcu

kokusu üzerlerindeyken, hemen sapıtmaya başlamışlar. Bu insanlar böyle...

Hazret-i İsâ... Hazret-i İsâ ne? Senin benim gibi benî Adem... Senin gibi, benim gibi bir insan... Ama, Allah'ın sevgili bir kulu, iyi bir kul... Seviyoruz. Sevdiğimiz için, çocuklarımıza bazan Mûsâ adını koyuyoruz; bazen İsâ, bazen İbrahim, bazen Zekeriyâ, bazen Yahyâ adını koyuyoruz. Ehl-i kitap bize darılmaz ki... Biz onların bütün peygamberlerini seviyoruz, çocuklarımıza isim koyuyoruz. Hattâ kendi isimlerimizi karıştırsak, sorsak, bir kısmımızın ismi o isimlerdendir. Adem AS, onların da peygamberi... İbrâhim AS, onların da peygamberi... İsmâil AS, onların da peygamberi... Bizim de peygamberlerimiz, sevdiğimiz, saydığımız kimseler... Biz onların hepsini kabul ediyoruz.

“Bana tapının!” diye Hazret-i İsâ mı dedi bunlara? Hayır, hayır! Allah ne emrettiyse, Hazret-i İsâ onlara onu söyledi. “Allah’a ibadet edin, Allah’tan gayriye tapınmayın!” dedi. Ama XX. Yüzyıl’da hâlâ çirkin putlara tapınıyorlar. Çıplak bir adam, kollarını iki tarafa açmış, sapsarı, boynu bükülmüş... Allah hiç peygamberini böyle öldürtür mü, olur mu? Pekiyi, ölmüşse niye ölüye tapıyorsun? Hiç bir güzel manzara bulamadın da, bula bula bu manzarayı mı buldun? Ne çarpık zihniyet!

Şimdi, bizim ilâhilerimiz var... Bakıyorum meselâ, Yunus diyor ki:

*Dağlar ile, taşlar ile, Çağırayım Mevlâm seni!
Seherlerde kuşlar ile. Çağırayım Mevlâm seni!*

Yunus'un güzelliğine bak! Herhalde böyle manzaralı, çayırılı çimenli yaşadığı muhit... Ormanlık, dağlık... Dağdan odun filân getirmiş götürmüş ya... Diyor ki: (*Dağlar ile, taşlar ile,*) "Dağlar var, yalçın kayalar var... (*Çağırayım Mevlâm seni!*) Onlar da sana 'Yâ Hak! Yâ Hak! Yâ Hak!' desinler, onlar da seni tesbih etsinler. Ben de onlara uyayım, ben de onlarla tesbih edeyim!" diyor. Hepsinin sesini duyuyor Yunus... Eşyanın tesbihini duyacak hale gelmiş.

Seherlerde kuşlar ile, Çağırayım Mevlâm seni!

Sabah namazından evelki, gecenin o güzel zamanı başladı mı; uykunun asıl kıymetli tarafını aldık, uyuduk mu? Uyuduk. Kalktık mı yataktan? Kalktık. Tamam, aaa! Bizden önce başkaları kalkmış, kuşlar cıvıl cıvıl... Bir şamata, bir gürültü... Yaramazlar tatlı tatlı, ne kadar güzel... "Onlarla çağırayım Mevlâm seni!" diyor. Neden? Onları cıvıltı diye duymuyor Yunus... Onların seherlerde, "Hak! Hak!" diye çağırıldığını hissediyor. O karganın sesini "Gak!" diye duymuyor; o "Hak!" diye duyuyor, sen "Gak!" diye duyuyorsun. O bülbülün sesini başka türlü duyuyor. O, taştan ses duyuyor, çiçekle konuşuyor.

Sordum sarı çiçeğe, Neden boynun eğridir? Çiçek eydür yâ derviş, Özüm Hakk'a doğrudur.

"Sen benim boynumun eğri olduğuna bakma, özüm doğru! Boynum eğri amma, özüm Hakk'a doğru..."

Sordum sarı çiçeğe, Neden benzin sarıdır? Çiçek eydür yâ derviş, Ölüm bize yakındır.

“Peki niye benzin sarı?” “Niye sararmayayım, solmayayım; ölüm yakın! Ya ölüverirsem, ya yarın ölüverirsem, ya şimdi ölüverirsem? Daha Rabbime güzel kulluk bile yapamadım... Hayır yapamadım, hasenat yapamadım, iyilik yapamadım, günahlardan tam tevbe edemedim; Allah’ın istediği bir kul olamadım.”

Yunus’un duygularına bak!

Sadece Yunus mu; bir başka şair Eşrefoğlu Rûmî diyor ki:

Ey Allah’ım beni senden ayırma, Beni senin cemâlinden ayırma!

Beni senden ayırma yâ Rabbi! Beni kâfir etme, câhil etme, müşrik etme, dergâhından koğma! (*Beni senin cemâlinden ayırma!*) Senin güzelliğini görmekten, bu gözlerim mahrum kalmasın... Güzellikleri seçsin, anlayabilsin...

Balığın canı su içre diridir. İlâhî, balığı gölden ayırma!

Balık suyun içinde canlı kalır. Balığı gölden çıkartırsan ölür. İlâhî, balığı gölden ayırma!

Seni sevmek benim dinim, imanım, İlâhî din ü imandan ayırma!

Sevgi, saygı... Çiçekler, arılar, kuşlar... Cıvıl cıvıl, pırıl pırıl, renk renk, tatlı tatlı... Bu ne? Bu İslâm’ın iç alemi! Bu alem varken, bu sevgi varken, bu saygı varken, bu elle yaptığın şeylere, bu puta tapmak ne?

Saçlar uzun, çıplak, şöyle durmuş vs. Yanlış! İbrâhim ne? Peygamber... Mûsâ ne? O da peygamber... Yahyâ ne? O da peygamber... Hazret-i İlsâ ile beraber gezmişler mi? Gezmişler.

Zekeriyâ ne? O da peygamber... Hazret-i İsa? Haa, ona gelince iş değişti. Ya o ne? Tevbe hâşâ, hâşâ sümme hâşâ, Allah'ın oğlu(!)... Allah evlendi mi, düğününe gittin mi, karısı kim? Çeyiz ne kadar verdi? Öyle şey olur mu? Bak, ne kadar ağır ayıp oluyor, sözler ne kadar yanlış yerlere gidiyor.

Öyle şey mi olur XX. Yüzyıl'da? Kur'an varken, eski kitaplar varken, eski peygamberler varken, böyle şeye inanılır mı? Kur'an'a inanmıyorsan, Tevrat'a bak! *Old Testament, New Testament*; ikisi yan yana... Önceki sayfaları karıştır; önceki sayfalardan anlamazsan, gel bizim sayfaları karıştır... Hazret-i İsa Allah'ın peygamberi! Bunu anlamayacak ne var?

“—Efendim, mûcizeleri var!”

Her peygamberin mûcizesi var... İbrâhim AS'ın mûcizesi yok mu? Mûsâ AS'ın âsâsı yok mu? Attığı zaman, yerlerde ejderhâ olup da, Firavun'un sihirbazlarının hilelerinin hepsini yutan, var mı daha diye yalanıp etrafa bakan âsâsı yok mu? O mûcize değil mi? Her mûcize sahibine Allah'ın oğlu mu diyeceksin? Bu kızı, bu yeğeni, bu torunu... Öyle şey mi olur?

Allah'ı doğru tanımak lâzım! Allah bizi kendisine kulluğa gönderdi. Önce doğru tanınacak! Eğri tanırsa, yanlış yere dönerse olur mu?

Körün birisi gelmiş, “Selâmün aleyküm hocam!” diyor. Ben o tarafta değilim; gel bu tarafa, uzat elini! Neden? Çünkü, kör... Bu da Allah'a inanıyor, o tarafa ibadet yapıyor. O tarafta değil ki Allah... Doğru tarafa yönel, doğruyu anla,

doğruya bağlan, Hakk'a bağlan! Çünkü Allah buyuruyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ

لِمَنْ يَشَاءُ

(النساء: ٤٨)

(*İnna'llàhe lâ yağfiru en yüşreke bihî şey'en ve yağfiru mâ dûne zâlike li-men yeşâu*) [Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başka günahları dilediği kimse için bağışlar.] (Nisâ, 4/48)

O Rahman ve Rahîm olan Allah'ı biliyor musun sen? Merhameti çok olan, rahmeti sonsuz olan; o rahmet deryâsı taşan Allah'ı biliyor musun sen? Her günahı affediyor da, şirki affetmiyor. Bir tek şeyi bile ona şirk koşsan, onu affetmiyor.

(*İnna'llàhe*) “Muhakkak ki Allah, (*lâ yağfiru*) hiç affetmez, mağfiret etmez; (*en yüşreke bihî şey'en*) kendisine şirk koşulmasını...” Herhangi bir varlığın kendisine ortak sayılmasına tahammülü yok...

Eski Arapların da, kafası bir başka türlüymüş cahiliye devrinde... Kâbe'yi putla doldurmuşlar; üç yüz altmış tane put... Lât, Uzzâ, Menât... Erkek, dişi, bir sürü, çeşit çeşit putlar...

“—Niye bunlara tapıyorsunuz be adamlar? Bu putlara niye tapıyorsunuz?”

وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ

(يونس: ١٨)

(*Ve yekûlûne hâülâi şüfeâunâ inda'llâh*) “Yok, biz Allah’ı tanıyoruz. Bunlar Allah’ın yanında bizim şefaatçilerimiz.” dediler. (Yunus, 10/18)

Haydiii, bu da yeni bir haber... Bu tanrılar onların şefaatçileriymiş... Sahabeden bir zât: “Eski hallerimize güleriz. Hamurdan put yapardık, tapınırdık. Ondan sonra da acıkırdık, yerdik.” diyor. Komikliğe bak!

Onun için Allah’ı doğru bilmek lâzım! Allah’ı doğru bilmek neyle oluyor? İslâm’la oluyor, İslâm’a girmekle oluyor.

“—Pekiye hocam, İslâm’a herkes giriyor da, niye tam istediğimiz gibi güzel, kaliteli bir müslüman olunmuyor?”

Haaa, bu önemli bir soru tabîî... Allah’ı bilmenin mektebi İslâm...

“—*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh*” dedin, mektebe kaydoldun, girdin içeriye... Hoş geldin bizim iman mektebimize... Gel bakalım, otur sıraya... Daha birinci sınıfta bu; geldi girdi içeriye, imanı öğrenecek... Allah’a tevekkül etmeyi, Allah’ın kaderine râzı olmayı, Allah’ı sevmeyi; sabretmeyi, şeytanın aldatmasına karşı durmayı, nefsin oyunlarına karşı direnmeyi öğrenecek... Öğreneceği çok şeyler var... Onları öğrenecek de, o zaman tabîî, tam bir ârif olacak. Ârifi billâh; urefâdan, ârifînden, irfan sahibi kimselerden bir kimse olacak.

g. Allah'a Kul Olalım!

Şimdi büyüklerden bazılarının sözlerini size nakledeceğim, ağır gelmezse... Kısa ve öz olarak anlatmaya çalışacağım, özet olarak hatırınızda kalır. Şu dünya imtihan dünyasıdır. Bu önemli bir hakikat... Hayatımızı biz buna göre tanzim edeceğiz; keyfe, zevke göre değil... Allah bizi bu dünyaya, kendisini bilelim, kendisine kulluk edelim diye gönderdi. Vazifemiz: Kulluk etmek, itaat etmek, tanımak... Allah'ı tanımak ve ona itaat etmek... Hepimizin görevi bu... Bunu öğreneceğiz, onun için buradayız. Yoksa, nereye gidersin git! Ben ne diye Avustralya'ya geleyim, sen ne diye buraya gelesin? Herkes istediğini yapar ama, bunları öğrenmek için buradayız.

Şimdi, kulluk nasıl olacak? *Kulluk*, bir şeye bağlanmak demek... Bağlanıyorsun. Allah'a kul oldum ne demek? Bağlandım Rabbime demek... *Eslemtü* ne demek, İslâm olmak ne demek? "Yâ Rabbi, al beni! Sana teslim oldum; ne dersen kabul... Ne emir verirsen yapacağım, ne görev verirsen tutacağım... İster iyi, ister kötü; ister kolay, ister zor; ister acı, ister tatlı; ister yorucu, ister safâlı, ister cefâlı... Teslim oldum, tamam; buyur, emir ferman senindir." demek...

Ebû Zeyn isimli birisinin hikâyesi hoşuma gidiyor. Böyle hikâyeler herkesin, hattâ çocukların da hatırında kalır. Bu zâta mübârek ariflerden bir kimse demiş ki:

“—Senin sanatın, mesleğin ne?” (*What is your occupation?*) “—Eşeğe bakmak...”

Yâni merkebi varmış. Odun mu taşıyor, ona su mu yüklüyor? Kuyudan su çekip sakalık mı yapıyor, yoksa çuvalları mı sarıyor? Yoksa, birisi istediği zaman, “Al eşeğimi, sana kiraya verdim, bin üstüne... Ver parayı!” mı diyor? Yâni, mesleği eşekçilikmiş.

Şimdi şu sözü hoşuma gitti:

“—Allah senin eşeğinin canını alsın; tâ ki, eşeğe değil de Allah’a kul olasın!”

Yâni, eşeğin hizmetine girmiş. “Ye iki gözümün nûru! Aman ye de ölme! Ölme eşeğim ölme; yonca ekdim, büyüyecek, yeşillenecek, yiyeceksin, semireceksin...” diyor, ona hizmet ediyor.

İnsan kime hizmet ederse, ona kul olmuş oluyor. Onu güzel anlatan bir misâl... “Eşeğe değil de, Allah’a kulluk etmeyi öğren!” demiş; çok hoşuma gidiyor.

Bizim bir hoca vardı, Osmanlı... Yaşlı adam, saçları filân ağarmış. İyi tarafları da vardı, kötü tarafları da vardı. Grand tuvalet giyinir, gelirdi fakülteye... Yâni, arkasından ıslık çalarsın; öyle güzel giyinirdi. Böyle kâğıt gibi ütü, pırıl pırıl ayakkabılar... Ayakkabıların üstüne —sakın mest lâstiği demeyin, dindar

değil— mest lâstiği gibi bir lâstik giyerdi, çamurlanmasın diye... Fakültenin kapısında dış lâstikleri çıkarırdı. Lâstiği çıkarınca, içindeki ayakkabısı altı çamursuz, pırıl pırıl kalırdı.

Titiz adam, büyük bestekâr, şarkıcı... Herkes de, “Aman büyük mûsikî üstâdımız falanca!” diye hürmet ediyor. Televizyonlara çıkıyor, müzikolog diyorlar. Mûsikîşinâs, mûsikî alimi bir zât...

Bizim fakülteye geldi, dînî mûsikî dersi koydu. Benim de mûsikîye karşı bir zaafım var; sizin de vardır herhalde... Ama hani saz çalmak bakımından değil de, ilâhîler bakımından... Makamları öğrenelim; Yunus’un ilâhîleri var, onları doğru düzgünce söyleyelim... Sonra, ilimdir, öğrenmek lâzım! Mûsikî neymiş, makam neymiş, bir anlayalım... Nihâvent makamı, mâhur makamı, sabâ makamı... filân.

Derse gittik. Güzel başladı adam... Ciddî... İlâhiyat Fakültesi’ne derse geldiği için, ilkönce tekbirden, *Allâhu ekber*’den başladı. Adam öbür tarafta kafayı çekiyor ama, burada yerine göre konuşmasını biliyor. Itrî merhumun, segâh makamında tekbir bestesini yazdı bize... “*Allahu ekber, Allahu ekber...*” diye notalarla yazdırdı. Bak iyi, Allah adıyla başlıyor dedik.

Adam Osmanlı tabii, hem de titiz; dokunursan yakar alimallah... Arada güzel sözler söylüyor, sert de konuşuyor. Neyzen Tevfik de öyleymiş, rahmetli... Kafa çekenler umûmiyetle böyle oluyor galiba... Bazı sözleri sert oluyor ama, hoşuma giden bir sözü var:

“—*Bir insana okuma yazma öğretirsen, tahsil ettirirsen; tahsili öğrenir. Ama eşekse, eşekliği bâkî kalır.*” diyor.

Yâni, “Bilgi artması, insanın kemâlâtına yetmez!” demek istiyor. Bilgiyi arttırır, kitapları yutar... Kafası müsâit, bir sürü şeyleri ezbere biliyor ama, ahlâkı güzel değilse, “Paşa olmuş ama, adam olamamış!” dedikleri gibi olur.

Bir mecmuada okumuştum, diyor ki:

“—Okuma yazma bilmeyen bir gürûha, bir gruba, bir topluluğa, bir millete okuma yazma öğretsen ne olur? Okuma yazma bilen cahil bir millet olur!” İnsanların çoğu böyle şimdi... Hem onların cahilliği daha fenâ, öteki oduncunun cahilliği daha iyi... Neden? Oduncu cahilliğini bilir, haddini bilir, edepli durur... Şuraya gelse, oturmaz, bakar sana... “Otur kardeşim!” dersin; utana utana gelir, şöyle bir kenara oturur... Ama bu tahsil görmüş cahillere gelince, tahsil görmüş cahillerin, kibriden yanına varılmaz. Kapıdan geçecekti ama, burnu sığmadı... Burnu o kadar büyük ki, sığmaz... Buraya geldi mi, tavanı havaya kaldırır. Neden? Okumuş cahil, diplomalı cahil... O zaman o iflah olmuyor tabii, daha fenâ oluyor. Onun için, “Allah senin eşeğinin canını alsın da, başka yere değil Allah’a kulluğu öğren!” demiş. Şimdi, Hakk’a kulluğu anlayın diye söylüyorum bunları...

Kimisi eşeğin, kimisi ineğin, kimisi paranın, kimisi dükkânın, kimisi makamın kulu oluyor... “—Niye sen bu işi böyle yaptın?” “—Ne yapayım işte, memuriyetten atmasınlar diye... Kendim de razı değilim ama, kusura bakma, emir kuluyum!” “—Emir kulusun ama, günah iş yapıyorsun!” “—Ne yapayım? Memurluktan atarlar diye...” Mevkiin kulu... Makamın,

bakanlığın, paranın kulu... Herkes bir şeyin kulu... Peygamber SAS Hazretleri buyurdu ki:³

تَعَسَ عَبْدُ الدِّينَارِ وَعَبْدُ الدِّرْهِمِ

(خ.ه. عن ابى هريرة)

(*Taise abdü'd-dînâri ve abdü'd-dirhemi*)
“Paranın, pulun köleleri mahvoldular, helâk oldular! Paraya tapanlar helâk oldular, dinara dirheme tapanlar helâk oldular.”

Hani, evliyâullahtan birisi ayağını vurmuş toprağa, “Sizin taptığınız benim ayağımın altında!” demiş. Kızmışlar adama, “Ne biçim laf böyle? Hiç utanmıyor...” filân diye... Ama yine de kazmışlar; meğer ayağının altında bir küp altın varmış. Taptıkları bu...

Millet altına tapıyor, gümüşe tapıyor, paraya tapıyor... Allah’a tapmıyor, şeytana tapıyor. Kimisi Yezîdîler gibi şeytana tapıyor; kimisi de bizim aramızda dolaşıyor, şeytana tapıyor. Yâni şeytanı dinliyor, şeytan ne derse onu yapıyor:

“–İçki iç!” “–Olur.” “–Noeli kutla!” “–Olur.”
“–Dansa git!”

“–Pekiyi, başüstüne...”

Hiç itiraz etmiyor, sâdık... Sizden daha sâdık...
Sizin Allah yoluna sâdıklığınızdan daha sâdık

³ Buhârî, *Sahîh*, c. İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.164, no:4125; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.245, no:20937; Beyhakî, *Şua-bü'l-İman*, c.IV, s.41, no:4289; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.12, no:3218; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.411, no:8120; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.236, no:4073; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.202, no:6170; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XI, s.294, no:10815.

bir şekilde, şeytana kul olanlar var... Sizin Allah yoluna bağlılığınızdan, bizim Allah yoluna bağlılığımızdan daha kuvvetli bir tarzda, nefesine kul olanlar var...

Geçmiş nefis putunun karşısına... “Nefsim emret, ne istersin? Bugün ne istersin, emret! Emir ferman senindir, ne istersen onu yapayım! İstersen bira alayım, istersen şarap getireyim! İstersen bara gidelim, istersen pavyona, istersen plaja! Nasıl istersen, öyle olsun!” diyor, nefesine tapıyor, nefsinin esiri oluyor.

“—*Sen kimin sevgisini taşıyorsan, kime bağlılık hissediyorsan, onun kölesisin!*” diyor Ebû Ali ed-Debbağ... Nefesine bağlıysan, nefsinin kölesisin, kulusun... Dünyaya bağlıysan, Allah’ın kulu değilsin, dünyanın kulusun; çünkü, ona bağlısın... Çünkü, onun dediğini yapıyorsun... Çünkü, onun yolunda gidiyorsun.

Ârifin şerefi maarifiyle olduğu gibi, âbidin şerefi de ma’buduyla ölçülür. Yâni ibadet eden neye ibadet ediyorsa,

onunla, ona göre kıymet kazanır. Puta tapanlar putçu olur. Nefse tapanlar nefsin esiri olur. Şeytana tapanlar şeytanın esiri olur. Dünyaya tapanlar, ehl-i dünya olur, dünyanın kulu olur. Allah’a tapanlar da Allah’ın kulu olur.

“*İyi bir müslümanlığın, iyi bir ibadetin, Allah’a gerçekten kul olmanın üç alâmeti vardır:*” diyor evliyâullahtan birisi de...

“1. Allah’ın ahkâmından, hükmünden, emrinden hiç bir şeyi reddetmemek...” Mâdem kulsun, mâdem “Allah’ın kuluyum!” diyorsun;

hiç bir şeyi reddetme! “Ben şunu isterim de, şunu şunu istemem!” dersen, olmaz.

Türkiye’de bir devir gelmiş, Diyanet işleri başkanı eline makası almış; cart, cart, cart... “Şu ayetleri çıkar, şu ayetler kalsın!” demişler, Kur’an’ın ayetlerini kesmişler. Neden? “Zülf-i yâre dokunuyor bu ayet, bu okunmasın! Namazlarda sadece şunlar okunsun! Neme lâzım, hocanın birisi şaşırır da imamlık yaparken –sabah namazında, akşam namazında, yatsı namazında– olmadık bir ayet okur, hükümet erbabı darılır... En iyisi çıkartmalı!” demişler. Cart, cart, cart... Bu nüsha giderse, başka nüshalar ne olacak? “İşte bunları okuyacaksınız!” demişler. Öyle olmuş.

Yakın zamanda da böyle oldu, ben biliyorum. Ramazanda vaizleri vaaza gönderirlerdi. “Şunları şunları konuşacaksın, başka şey konuşmak yok haaa! Sadece şunları şunları konuşabilirsin.” diyorlardı. Ondan sonra: “Gittiğin yerden de rapor getir bize!” diyorlardı. Ben vaiz miyim, casus muyum, raportör müyüm? Neyim ben?

Gidenler de gittikleri yerlerden rapor getiriyorlardı: “Falanca adam şöyle, filânca adam böyle... Filânca adam rejime karşı, filânca adam rejime taraftar... Filânca adam birinci adamı seviyor, filânca adam ikinci adamı seviyor... Filânca adam bunları sevmiyor...” gibi...

Öyle değil... Allah’ın kulu olan, Allah’ın her hükmüne râzı olur.

“2. Allah’tan hiç bir şeyini esirgememek...”

Yâni her şeyi Allah

vermiş; “Para mı; emret yâ Rabbi! Can mı; hay hay yâ Rabbi!” diyebilmeli, nesi varsa Allah yoluna verebilmeli! Bir şairin sözü çok hoşuma gidiyor:

Cânı cânân dilemiş, vermemek olmaz ey dil, Ne nizâ eyleyelim, ol ne senindir ne benim!

“Ey gönül! Canı sevgili istemiş, vermemek olmaz! Boşuna ne çekişiyorsun benimle; bu can ne senindir, ne benim!” Can emanet değil mi? Senin içindeki can senin mi? Hayır! Kimin?. Emânet... Allah’a ne borcumuz var? Bizim borcumuz çok da, bazısı diyor ki: “Allah’a bir can borcum var, hiç kimseye borcum yok... İşte canımı da teslim ettim mi, oh, elhamdü lillâh... Ahirete de göçer giderim.” diyor.

Allah’a kul olacaksa bir insan, Allah’ın her hükmüne râzı olacak; bir... Hiç bir şeyini Allah’tan esirgemeyecek, yolundan esirgemeyecek, ne isterse verecek; iki...

“3. Başkasından herhangi bir şey de istemek...” Bunu biz aslında hiç uygulamıyoruz ama, her gün de kırk defa söylüyoruz:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

(فاتحة:ه)

(*Iyyâke na’bûdü ve iyyâke nestaîn.*) “Ancak sana ibadet ederiz, ancak senden yardım isteriz.” Hem bunu diyoruz, hem de hiç yapanımız yok...

Yâni, her şeyi Allah'tan istemek, Allah'tan gayriden hiç bir şey istememek... Sahabe-i kirâm bu işe çok önem vermişler. Kamçısı yere düşse, "Alıver şunu, uzatıver şunu!" dememişler, kimseden bir şey istememişler. Allah'tan gayriden istememişler, "Ancak Allah'a kulluk ederiz." demişler.

Muhterem kardeşlerim! Evliyâullah, kulluğu üç kategoride topluyor. Üç sınıf kulluk vardır: Birinci sınıf, ikinci sınıf, üçüncü sınıf... *First class, business class, economic class...*

Ekonomikten başlayalım; kulluğun en aşağı derecesi *ibadet*'tir. Abdiz, kuluz; ibâdız, kullarız; ibadet ederiz. Allahu ekber, haydi namaza! Ramazan geldi, haydi oruca! Paran oldu, haydi hacca! Senesi geldi, haydi zekâtını ver! İbadettir bu, kulluğun en aşağı seviyesi... Yâni, ibadetleri yapıyoruz: Tesbih çeker misin? Eh, elhamdü lillâh... Namaz kılar mısınız? Evet... Oruç tutar mısınız? Tutarım... Hacca gittin mi? Eh, Allah kabul etsin, birkaç defa nasib oldu... filân...

Orta seviyesi, *ubûdiyyet* seviyesi... Demin söylediğim şartlarla Allah'a bağlanmak, hükmüne râzı olmak, ne isterse vermek, kimseden bir şey istememek...

Bir de *ubûdet* diyorlar; üstün, en yüksek, *first class* derecesi var... O da Allah'a sımsıkı bağlanıp, ona tam teslim olup, ona tam esir olup, tam Allah ehli olmak... Asıl kulluk bu!

İbadet etmek; herkes yapıyor... Hem ibadet yapıyor, hem günah işliyor. Bir de bazıları bunu

meşrûlaştırmış, prensip haline getirmiş: “Sevap zamanında sevap işlerim, günah zamanında günah işlerim! Ne var yâni?” diyor. “Hem hacca giderim, hem açınırım... Hem oruç tutarım, hem içki içerim...” diyor. Sanki meşrû imiş gibi... Utanmıyor da... Bu tabii, daha aşağı bir durum...

İbadetleri yapmak, aşağı durum... Biraz daha böyle şuurlu bir kulluk hali içinde olmak, orta bir durum... Ama, tam Allah ehli olup, ona tam teslim olup, ona tam aşık olup, her şeyini Allah rızası için yapan, her işini Allah için yapan; aldığı Allah için alan, verdiği Allah için veren; uyuduğu zaman Allah için uyuyan, koştuğu zaman Allah için koşturan, masraf yaptığı zaman Allah için yapan; işte bu tam Allah aşıklısı, bağıryanık bağılısı, Allah'ın fedâisi... Bu kulluğun en yüksek derecesi...

İbadet edenler aşağı derecesi... İşte ondan biraz daha yüksek derecesi var... Bir senin benim yaptığım gibi yapmak var; bir de Allah'ın fedâisi olmak, Allah'ın dininin fedâisi olmak var...

Allah bizi bu dünyaya kulluk için göndermiş; kulluğun da Rabbimiz, en yüksekini nasib etsin... Bizi Allah'ın fedâileri olanlardan eylesin... Her şeyiyle, candan, gönülden kendisine kulluk edenlerden eylesin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... Mes'ûliyetlerini müdrik kullarından etsin... Dünyaya imtihan yeri olarak geldiğini bilenlerden; burada onu bilip, ona kul olup, onun fedâisi olup, onun aşıklısı olup, onun rızasını kazanmaya çalışanlardan eylesin...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

30. 12. 1990 - Melbourne / Avustralya

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

